

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (juliol 2017)

VERDÚ PARRA, Enric. *La necrópolis ibérica de l'Albufereta (Alacant). Ritos y usos funerarios en un contexto de interacción cultural.* Presentació Manuel OLCINA DOMÈNECH i Feliciana SALA SELLÉS. Alicante: MARQ-Museo Arqueológico de Alicante, 2015. Serie Mayor, 11. 573 pàgs. [21 x 29,7].

Estudi d'una de les fonts del Museu Arqueològic d'Alacant, la necròpolis de l'Albufereta que corresponia al Tossal de les Basses, ocupat durant els ss. V i IV a.C., tot i que es considera la possibilitat que també s'hi depositaren difunts del Tossal de Manises. Amb la qual cosa es tracta d'un jaciment ibèric molt important de la zona, del que s'han extret molts materials arqueològics i també ha estat possible interpretar els rituals funeraris.

Els antecedents del seu estudi són anteriors a 1936, moment en el qual ja s'havien portat a terme successives campanyes. Durant els anys seixanta es va continuar el seu estudi des d'una nova perspectiva i cal destacar l'obra de Federico RUBIO GOMÍS (1986) que va estudiar l'aixovar i va identificar les tombes. Per tant, l'actual recerca ha servit per completar una tasca prèvia. Consisteix en una observació minuciosa de les restes i recopilació de dades disperses que han servit a l'autor com a tesi doctoral, d'un jaciment important i bàsic per conèixer el món ibèric.

La Albufereta era una gran necròpolis formada per forats i foses de cremació en els quals es portaven a terme rituals vinculats a la cerimònia d'enterrament. De fet, s'han trobat sepultures superposades, per la necessitat d'aprofitar l'espai que hi havia. S'ha revisat la ceràmica i les restes trobades, amb localització de vasos ibèrics de diferent tipologia i funció, figures de terracota, armes i eines de bronze, ornamentacions i restes d'escultures, teixits, etc. L'autor ha recollit tot el material trobat, que en l'actualitat forma part del Museu Arqueològic d'Alacant, i que es va inventariar els anys 2003-2005, completant-se d'aquesta manera la tasca precedent amb descripcions, bibliografia i dibuixos. De fet l'estructura del llibre és la següent: 1) Precedents i manera com es varen portar a terme les excavacions a la necròpolis; 2) Topografia, amb una anàlisi macro i micro espacial; 3) Ritual funeràri, incloent les diverses etapes de la cerimònia: rites preparatoris, cremació i aportació dels objectes propis de l'aixovar del difunt; 4) Inventari del conjunt material conservat; 5) Conclusions. Cal destacar que l'autor ha donat molta rellevància als aspectes vinculats al ritual. Per la qual cosa, ens trobem amb un estudi multidisciplinari que ha buscat una contextualització històrica del fons trobat.

La necròpolis va viure el tràfic comercial de la zona, va estar en funcionament durant l'etapa cartaginesa i començament de la romana, fins a finals del s. III a.C. El factor cartaginès es important i ha estat poc considerat. Sembla que el final de la utilització de la necròpolis va ser a finals del s. III a.C. o bé a principis del s. II a.C. i va coincidir amb el principi de la colonització romana. Les troballes fetes a l'Albufereta daten dels ss. IV i III a.C., no s'ha extret material romà. Ens cal remarcar que hi va

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (juliol 2017)

haver un flux cultural i unes interaccions entre poblacions foràries i locals durant la cultura ibèrica. L'estudi de la necròpolis ens ha permès conèixer les seves creences sobre la mort, per mitjà de la observació de les tombes, el material trobat i ens ha ajudat a aprofundir en els seus rituals, sent una religió naturalista. Inclou una amplia bibliografia, pp. 501-573.

IHE
(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

Estudio de una de las fuentes del Museo Arqueológico de Alicante, la necrópolis de la Albufereta que correspondía al Tossal de les Basses, ocupado durante los siglos V i IV a.C., a pesar de que se considera la posibilidad de que también se depositaron difuntos del Tossal de Manises. Con lo cual se trata de un yacimiento ibérico muy importante de la zona, del que se han extraído muchos materiales arqueológicos y también ha sido posible interpretar los rituales funerarios.

Los antecedentes de su estudio son anteriores a 1936, momento en el que ya se habían llevado a cabo sucesivas campañas. Durante los años sesenta se continuó su estudio desde una nueva perspectiva y podemos destacar la obra de Federico RUBIO GOMIS (1986) quien analizó el ajuar e identificó las tumbas. Por lo tanto, la investigación actual ha servido para completar una tarea previa. Consiste en una observación minuciosa de los restos y recopilación de datos dispersos que han servido al autor como tesis doctoral, de un yacimiento importante y básico para conocer el mundo ibérico.

La Albufereta era una gran necrópolis formada por agujeros y fosas de cremación en los cuales se llevaban a cabo rituales vinculados a la ceremonia de entierro. De hecho, se han encontrado sepulturas superpuestas, por la necesidad de aprovechar el espacio que había. Se ha revisado la cerámica y los restos hallados, con localización de vasos ibéricos de diversa tipología y función, figuras de terracota, armas y herramientas de bronce, ornamentaciones y restos de esculturas, tejidos, etc. El autor ha recogido todo el material encontrado, que en la actualidad forma parte del Museo Arqueológico de Alicante, y que se inventarió durante los años 2003-2005, completándose de este modo la tarea precedente con descripciones, bibliografía y dibujos. De hecho la estructura del libro es la siguiente: 1) Precedentes y manera como se llevaron a cabo las excavaciones en la necrópolis; 2) Topografía, con un análisis macro y micro espacial; 3) Ritual funerario, incluyendo las diversas etapas de la ceremonia: ritos preparatorios, cremación y aportación de los objetos propios del ajuar del difunto; 4) Inventario del conjunto material conservado; 5) Conclusiones. Es preciso destacar que el autor ha dado mucha relevancia a los aspectos vinculados al ritual. De

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (juliol 2017)

ahí que nos hallemos ante un estudio multidisciplinar que ha buscado una contextualización histórica del fondo localizado.

La necrópolis vivió el tráfico comercial de la zona, estuvo en funcionamiento durante la etapa cartaginesa y e inicios de la romana, hasta finales del s. III a.C. El factor cartaginés es importante y ha sido escasamente considerado. Parece que la necrópolis se utilizó hasta finales del s. III a.C. o bien principios del s. II a.C. y coincidió con los inicios de la colonización romana. Los hallazgos hechos en la Albufereta se fechan en los siglos IV y III a.C., no se ha extraído material romano. Debemos mencionar el flujo cultural y unas interacciones entre poblaciones foráneas y locales durante la cultura ibérica. El estudio de la necrópolis nos ha permitido conocer sus creencias sobre la muerte, mediante la observación de las tumbas, el material encontrado y nos ha ayudado a profundizar en sus rituales, siendo una religión naturalista. Incluye una amplia bibliografía, pp. 501-573.

IHE
(Secretaría de la revista)